

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

Παρατηρητήριο
Πολιτικών για τη
Βιώσιμη Ανάπτυξη

Τεύχος Νο 6, Ιούνιος 2009

ΠΑΡΑΤΗΡΟΥΜΕ

Διαβάστε επίσης:

- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ
- Η ΚΡΙΣΗ, Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ
- ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ
- ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
- ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Σήμερα, μια από τις μεγαλύτερες χρηματοπιστωτικές κρίσεις στην παγκόσμια οικονομία, έχει οδηγήσει σε οικονομική ύφεση με σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις για την απασχόληση, το παραγωγικό δυναμικό, την πραγματική οικονομία και την κοινωνική συνοχή.

Ήδη παρατηρείται μείωση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας και αύξηση της ανεργίας, φαινόμενα που προβλέπεται να ενταθούν. Στο πλαίσιο αυτό δεν πρέπει να υιοθετηθεί μια στάση αναμονής ως την ανάκαμψη, με την ιδέα ότι η κρίση θα κάνει τον κύκλο της. Η κρίση αυτή έχει αναδείξει

στη χώρα μας στρατηγικά διαρθρωτικά προβλήματα, που αφορούν την χαμηλή ανταγωνιστικότητα στο διεθνές και ευρωπαϊκό χώρο, την αναποτελεσματική αξιοποίηση των δημοσίων πόρων για την επίτευξη κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών στόχων και τη δημοσιονομική ανισορροπία.

Στη χώρα μας, κρίθηκε αναγκαία, η παροχή εγγυήσεων και κεφαλαιακής ενίσχυσης προς το τραπεζικό σύστημα, συνολικού ύψους 28 δις ευρώ, τα οποία δεν έχουν μέχρι σήμερα διοχετευθεί στην πραγματική οικονομία με ότι αυτό συνεπάγεται για την παραγωγική δραστηριότητα.

Η σταθεροποίηση του τραπεζικού συστήματος αλλά και η ανάκαμψη της οικονομίας δεν θα πρέπει να καλυφθεί από φορολογικά μέτρα, τα οποία θα επιβαρύνουν την αγοραστική δύναμη των χαμηλών εισοδημάτων ή θα έχουν αντανάπυξιακές επι-

πτώσεις, ούτε από μειώσεις των κοινωνικών δαπανών και των δημοσίων επενδύσεων.

Επιβάλλεται να υλοποιηθούν ολοκληρωμένες πολιτικές στήριξης των χαμηλών εισοδημάτων και των ανέργων, στήριξης της ρευστότητας των επιχειρήσεων και ειδικά των μικρών επιχειρήσεων και ενίσχυσης του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων για έργα υποδομής σε όλες τις περιφέρειες της χώρας.

Επίσης, επιβάλλεται να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά, η υστέρηση της χώρας σε ότι αφορά στους τομείς των καινοτομιών και της αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού, που θα έπρεπε να στηρίξουν τη στρατηγική σύγκλισης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι είναι δυνατή μια εναλλακτική στρατηγική, η οποία μπορεί να επωμιστεί την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού δυναμικού της χώρας, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας, και την πραγματοποίηση της στροφής προς την πράσινη οικονομία.

Το αφιέρωμα στην εκπαίδευση σε αυτό το τεύχος εντάσσεται σε αυτή την προοπτική. Μια οικονομία καινοτόμος, ικανή να συρρικνώσει τις κοινωνικές ανισότητες και να σεβαστεί το περιβάλλον, δεν μπορεί να είναι παρά μια οικονομία που επιτυγχάνει τη μετάβαση στην οικονομία της γνώσης. Με την αύξηση των πόρων που αφιερώνονται στην έρευνα και την εκπαίδευση, τη διεύρυνση της πρόσβασης των νέων και των πολιτών σε αυτές τις δραστηριότητες, την αντιστοίχιση των επιλογών, τόσο της έρευνας, όσο και της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της οικονομίας και της κοινωνίας, και την προσφορά στους πολίτες των γνώσεων που θα ενισχύσουν τους δημοκρατικούς θεσμούς και τα όργανα κοινωνικού διαλόγου.

Ημερίδα της Ο.Κ.Ε. με θέμα τις επιπτώσεις της κρίσης στην απασχόληση

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.), στο πλαίσιο της λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Πολιτικών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, διοργανώνει την Τετάρτη, 1η Ιουλίου 2009 και ώρα 09.00, στο ξενοδοχείο Τιτάνια (Πανεπιστημίου 52, Αθήνα), ημερίδα με θέμα "Οι επιπτώσεις της κρίσης στην απασχόληση: ο ρόλος του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα στην αντιμετώπισή τους".

Η πρωτοβουλία της Ο.Κ.Ε. στοχεύει στην ανάδειξη προτάσεων κοινής αποδοχής, στο πλαίσιο ενός ανοικτού κοινωνικού διαλόγου, για την αντιμετώπιση των συνεπειών της κρίσης στην απασχόληση.

Στο πλαίσιο της Α' Συνεδρίας θα παρουσιασθούν οι κυβερνητικές επιλογές από τους Υπουργούς Οικονομίας και Οικονομικών κ. Ιωάννη Παπαθανασίου και Απασχόλησης και Κοι-

νωνικής Προστασίας κα Φάνη Πάλλη Πετραλιά. Επίσης, τις θέσεις τους θα παρουσιάσουν και οι εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων.

Κατά τη διάρκεια της Β' Συνεδρίας, εκπρόσωποι από τα Ερευνητικά Ινστιτούτα των τριτοβάθμιων οργανώσεων της Ο.Κ.Ε. (IOBE, INE/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, Κοινωνικό Πολύκεντρο ΑΔΕΔΥ, ΙΝΑΣΟ) θα επιχειρήσουν να παρουσιάσουν πρωτογενή στοιχεία αναφορικά με τις επιπτώσεις της κρίσης στην πραγματική οικονομία και την απασχόληση, καθώς και τις βασικές θέσεις και πολιτικές των φορέων που εκπροσωπούν για την αντιμετώπισή τους.

Η Ημερίδα θα ολοκληρωθεί με την ανακοίνωση των τελικών συμπερασμάτων, όπως αυτά θα προκύψουν μετά και από την ανοικτή συζήτηση με όλους τους συμμετέχοντες.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Η παγκόσμια οικονομία βιώνει τη μεγαλύτερη και εντονότερη ύφεση της μεταπολεμικής περιόδου. Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσπαθούν με συντονισμένα μέτρα να ανατρέψουν την κατάσταση και να αντιμετωπίσουν τις συνέπειές της μέσα από τη στενότερη συνεργασία των κρατών, την καθιέρωση ενός αποτελεσματικότερου συστήματος ελέγχου και επιτήρησης δράσεων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και την αποφυγή φαινομένων προστατευτισμού, ώστε να αναθερμανθεί το διεθνές εμπόριο.

Σε εθνικό επίπεδο, η παγκόσμια ύφεση έφερε πιο έντονα στην επιφάνεια τις συσσωρευμένες διαρθρωτικές αδυναμίες της Ελλάδας. Η προϋπάρχουσα δυσμενής δημοσιονομική κατάσταση καθιστά την ελληνική οικονομία εξαιρετικά ευάλωτη στις επιπτώσεις της κρίσης. Η μόνη διέξοδος περνά μέσα από την άμεση υλοποίηση των αναγκαίων αλλαγών που θα επιτρέψουν να βρούμε λύση στο πρόβλημα.

Σύμφωνα με την Ο.Κ.Ε.¹, η διαχρονική υστέρηση στα έσοδα του κράτους, η οποία σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στην εκτεταμένη φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή με την ταυτόχρονη υπέρβαση των δαπανών, έχει οδηγήσει στη διόγκωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και του χρέους.

Οι εξελίξεις αυτές, σε συνδυασμό με τις συνεχείς αναθεωρήσεις των στοιχείων οδήγησαν στην υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας με αποτέλεσμα δυ-

σμενέστερους όρους δανεισμού για τη χώρα μας.

Τα κυβερνητικά μέτρα συγκράτησης των δημόσιων δαπανών, που επικεντρώνονται στο πάγωμα των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων και των συντάξεων και στη συγκράτηση των δαπανών του ήδη προβληματικού κοινωνικού κράτους, κάθε άλλο παρά κρίνονται αποτελεσματικά και το κυριότερο απέχουν κατά πολύ από την ουσιαστική αντιμετώπιση των χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας.

Βασική θέση της Ο.Κ.Ε. είναι ότι, υπό τις παρούσες συνθήκες η τόνωση των δημοσίων επενδύσεων σε έργα υποδομής με τη δημιουργική και αποτελεσματική αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων αποτελεί σημαντικό αναπτυξιακό εργαλείο, καθώς με δεδομένη την αβεβαιότητα, που προκαλεί η οικονομική κρίση, πολλές ιδιωτικές επενδύσεις αναβάλλονται ή ματαιώνονται. Επίσης, μεταξύ των προτάσεων της Ο.Κ.Ε. περιλαμβάνονται: α) η επιτάχυνση του ΕΣΠΑ και του ΠΔΕ, β) η ανακατανομή των δημόσιων επενδύσεων μεταξύ περιφέρειας και αστικών κέντρων, γ) η αξιοποίηση της δημοσιονομικής πολιτικής για την ενίσχυση του εισοδήματος των ασθενέστερων στρωμάτων και δ) διαρθρωτικές παρεμβάσεις στο φορολογικό σύστημα, καταπολέμηση της παραοικονομίας και του παραεμπορίου και εκσυγχρονισμός του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Η ΚΡΙΣΗ, Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ

Η κρίση και η οικονομική ύφεση έχουν ήδη σημαντικές επιπτώσεις στην αγορά εργασίας με την ανεργία να εκτινάσσεται στα ύψη. Σε εθνικό επίπεδο η απασχόληση επηρεάζεται κατά την τρέχουσα περίοδο από τη δυναμική της κρίσης και τις επιπτώσεις των διεθνών εξελίξεων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και από τη δημοσιονομική κρίση της χώρας και τα μέτρα τα οποία υιοθετούνται από την κυβέρνηση για την αντιμετώπισή της.

Το φαινόμενο του υπερδανεισμού από το τραπεζικό σύστημα της εγχώριας οικονομίας και της αντίδρασης των τραπεζών με την συγκράτηση της χρηματοδότησης του επιχειρηματικού τομέα επηρεάζει αισθητά την εγχώρια παραγωγική δραστηριότητα, που πλήττεται και από την υποχώρηση της διεθνούς ζήτησης καθώς και την απασχόληση. Σε αυτές τις εξελίξεις προστίθεται η διαχείριση της δημοσιονομικής κρίσης, μέσω μιας πολιτικής συγκράτησης των δαπανών, που με τη σειρά της επηρεάζει περιοριστικά την εγχώρια ζήτηση και την απασχόληση.

Σύμφωνα με την Ο.Κ.Ε.², ενέργειες για την τόνωση της ζήτησης, την προστασία των μισθωτών και των επιχειρήσεων που πλήττονται, την εξασφάλιση της ρευστότητας της οικονομίας και την υλοποίηση διαρθρωτικών αλλαγών στον κοινωνικό και τον παραγωγικό τομέα, δεν μπορούν να καλυφθούν παρά μέσω αποφασιστικών μέτρων ριζικής καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής και εισφοροδιαφυγής και βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών. Η αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα μέσω της αποφασιστικής αύξησης των εσόδων του κράτους θα συμβάλει στην επίλυση της δημοσιονομικής κρίσης και θα καταστήσει δυνατή την αύξηση των κοινωνικών μεταβιβάσεων. Παράλληλα, η ενίσχυση των δημόσιων επενδύσεων αμβλύνει τις επιπτώσεις της κρίσης στην παραγωγή και την κοινωνική συνοχή, μέσα από τη διατήρηση ή και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

1 "Οικονομική, δημοσιονομική και χρηματοπιστωτική κρίση", Παρατηρητήριο Πολιτικών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, Ιούνιος 2009.

2 "Οι πολιτικές ενίσχυσης της απασχόλησης και αντιμετώπισης της ανεργίας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης", Παρατηρητήριο Πολιτικών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, Ιούνιος 2009.

Η ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ

Το τελευταίο διάστημα έχουν αρχίσει να εμφανίζονται οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, στον κλάδο των κατασκευών, ο οποίος μέχρι σήμερα αποτελούσε έναν από τους δυναμικότερους τομείς της ελληνικής οικονομίας. Τα επίσημα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας επιβεβαιώνουν σημαντική μείωση της συνολικής οικοδομικής δραστηριότητας (ιδιωτικής - δημόσιας) κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2008. Επιπλέον, η κρίση έχει οδηγήσει σε σημαντικές απώλειες θέσεων εργασίας αλλά και μειώσεις ημερομισθίων σε αυτούς που εξακολουθούν να απασχολούνται. Η κατάσταση στην πραγματικότητα είναι πολύ περισσότερο σοβαρή αν συνυπολογιστεί και ο μεγάλος αριθμός ανασφάλιστων και αλλοδαπών εργατών.

Στη βάση των προαναφερόμενων η Ο.Κ.Ε. διοργάνωσε στις 9 Απριλίου του 2009 ειδική Ημερίδα, όπου συμμετείχαν εκπρόσωποι του κατασκευαστικού τομέα και συζητήθηκαν θέσεις και προτάσεις για την αντιμετώπιση της κρίσης στον κλάδο.

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι απαιτείται ο σχεδιασμός και η εφαρμογή μίας ολοκληρωμένης στρατηγικής επικεντρωμένης:

- στη παροχή κινήτρων για διατήρηση της απασχόλησης στον κλάδο,
- στην ενίσχυση της ρευστότητας των επιχειρήσεων του κλάδου,
- στη στήριξη της αγοράς ακινήτων,

- στην άμεση προώθηση της υλοποίησης του ΕΣΠΑ,
- στη στήριξη του τομέα δημοσίων έργων με την αξιοποίηση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων,
- στην ενίσχυση της διαφάνειας και δημοσιότητας στην ανάθεση και εκπόνηση των έργων σε συνδυασμό με την απλοποίηση και τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου,
- στην άμεση αποπληρωμή των πιστοποιημένων λογαριασμών από το δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, προς τις επιχειρήσεις του κλάδου,
- στην εφαρμογή δράσεων εξοικονόμησης ενέργειας στα κτήρια,
- στην προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων, συγχρηματοδοτούμενων από το δημόσιο, για δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας και μετατροπής των κτιρίων σε βιοκλιματικά,
- στην ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού και του κτηματολογίου.

Τέλος, σημειώνεται ότι στις 27 Απριλίου 2009 λόγω των έντονων επιπτώσεων της κρίσης στον κλάδο της οικοδομής η κυβέρνηση ανακοίνωσε πακέτο μέτρων για την ενίσχυση του, τα οποία προβλέπουν απαλλαγή ποσοστού 40% των τόκων των στεγαστικών δανείων από τους φόρους για την πρώτη και τη δεύτερη κατοικία, μείωση των συμβολαιογραφικών εξόδων, επιπλέον κρατική εγγύηση για τα δάνεια και διεύρυνση των ορίων απαλλαγής για την πρώτη κατοικία.

Η ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Σε μία περίοδο σοβαρής οικονομικής κρίσης, η ιδιωτική κατανάλωση και οι επενδύσεις περιορίζονται, καθώς οι δυνατότητες χρηματοδότησης αλλά και αποπληρωμής των δανείων στενεύουν.

Στη σημερινή συγκυρία, που κάθε άλλο παρά ευοίωνη διαμορφώνεται, ο τουρισμός είναι από τους πρώτους κλάδους που θα επηρεασθούν, λόγω της γνωστής ευαισθησίας που παρουσιάζει στις οικονομικές μεταβολές. Οι συνέπειες θα είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές, όχι μόνο για τον ίδιο τον κλάδο, αλλά και για το σύνολο της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.

Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι τις τελευταίες δεκαετίες ο τουρισμός αποτέλεσε την κινητήρια δύναμη της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας μας προσφέροντας το ένα πέμπτο περίπου του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) και της απασχόλησης. Η σημασία του αυξάνεται αν συνυπολογισθούν και οι δευτερογενείς οικονομικές επιπτώσεις του από τις διασυνδέσεις που εμφανίζει με πολλούς άλλους παραγωγικούς κλάδους, όπως η οικοδομική δραστηριότητα και τα τεχνικά έργα, το λιανικό εμπόριο και οι δραστηριότητες αναψυχής και εστίασης. Για κάθε θέση άμεσης απασχόλησης στον τουρισμό δημιουργείται σχεδόν άλλη μία στην οικονομία συνολικά.

Ήδη τα πρώτα στοιχεία που αφορούν στην εξέλιξη των κρατήσεων από παραδοσιακές αγορές, όπως η Αγγλία και η Γερμανία, επιβεβαιώνουν τις αρνητικές προβλέψεις.

Στις 5 Μαρτίου του 2009 η Ο.Κ.Ε. διοργάνωσε ειδική Ημερίδα όπου συμμετείχαν εκπρόσωποι του τουριστικού τομέα και όπου συζητήθηκαν θέσεις και προτάσεις για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης στον κλάδο.

Αναγνωρίζοντας τη σημασία του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την περιφερειακή και κοινωνική συνοχή της χώρας η Ο.Κ.Ε. έχει διατυπώσει συγκεκριμένες προτάσεις και μέτρα πολιτικής για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς του και την ποιοτική του αναβάθμιση. Μέτρα που θα άρουν αντικίνητρα και αγκυλώσεις δεκαετιών και θα είναι συμβατά με το καλώς "επιχειρείν". Επιβάλλεται μία κυβερνητική πολιτική που: α) θα εστιάζει στο περιβάλλον (με την ευρεία του έννοια), β) θα επιδιώκει τον εκσυγχρονισμό του μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης στη λογική της αειφορίας, γ) θα αποβλέπει στην εξισορρόπηση της τουριστικής δραστηριότητας με μείωση των αιχμών στο χώρο και στο χρόνο, δ) θα δίνει έμφαση στην ανάπτυξη των υποδομών, ε) θα στηρίζει τις ποιοτικές τουριστικές επενδύσεις καθώς και τις επενδύσεις σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΚΑΜΨΗ

Η παγκόσμια οικονομική κρίση δεν επηρεάζει μόνο τον ρυθμό μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας, καθώς ταυτόχρονα αυξάνεται ο κίνδυνος σοβαρής υποβάθμισης του παραγωγικού της δυναμικού και της ανταγωνιστικότητάς της.

Η συζήτηση επομένως για τις πολιτικές που μπορούν να στηρίξουν την οικονομία και την απασχόληση, περιλαμβάνει και την αναζήτηση των συνδυασμών μέτρων και πολιτικών που μπορούν να αντιστρέψουν την προηγούμενη τάση, ενισχύοντας τις επενδύσεις σε καινοτόμες τεχνολογίες, μορφές οργάνωσης και προϊόντα, παράλληλα με τις προσπάθειες διατήρησης της απασχόλησης στις υπάρχουσες δραστηριότητες.

Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι ο στρατηγικός στόχος της ανάκαμψης της οικονομίας και της κοινωνικής ευημερίας, περνάει όλο και περισσότερο από την ανάπτυξη της οικονομίας της γνώσης, από την αναβάθμιση του μορφωτικού επιπέδου των πολιτών, από την ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας και από την ενδυνάμωση της μεταφοράς νέων γνώσεων στην παραγωγική και οικονομική δραστηριότητα, μέσω των διασυνδέσεων των παραγωγικών τομέων με την ερευνητική και εκπαιδευτική κοινότητα.

➤ **Εκπαίδευση και κοινωνική συνοχή**

Η εκπαίδευση συνιστά ένα θεμελιώδες κοινωνικό αγαθό, στο οποίο βασίζεται η οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ανάπτυξη κάθε χώρας. Αποτελεί ένα θεμελιώδες ανθρωπινό δικαίωμα και παράλληλα ένα παράγοντα καθοριστικό για την επίτευξη των στόχων της ισότητας, της ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής. Το εκπαιδευτικό σύστημα συμβάλλει ουσιαστικά στην οικονομική πρόοδο και αποκτά ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη σύγχρονη πολυπολιτισμική κοινωνία, αναφορικά με την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής.

Πρώτιστο μέλημα του εκπαιδευτικού συστήματος αποτελεί η κοινωνικοποίηση του ατόμου. Έχει παρατηρηθεί ότι η αποχή από το εκπαιδευτικό σύστημα κατά την παιδική ηλικία οδηγεί σε κοινωνικές δυσλειτουργίες, ανισότητες και μειονεξίες. Μια διαχρονική αδυναμία του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα είναι η ελλιπής εκπλήρωση των κοινωνικο-συμμετοχικών στόχων, με άμεση συνέπεια τις αρνητικές επιπτώσεις στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής. Η ανάγκη για την πλήρωση αυτού του κενού καθίσταται ολοένα και εντονότερη τα τελευταία χρόνια, καθώς ο θεσμός της οικογένειας ως παράγοντας κοινωνικοποίησης και στήριξης των παιδιών περιορίζεται.

Μια άλλη διάσταση στη σχέση κοινωνικής συνοχής και εκπαίδευσης αναφέρεται στη σύνδεση της εκπαίδευσης με τις ανισότητες στην κατανομή του εισοδήματος και την πιθανότητα φτώχειας. Το εκπαιδευτικό σύστημα θεωρείται ως ένας από τους κύριους μηχανισμούς που διαθέτει το κράτος για τη βελτίωση της θέσης των ασθενέστερων τάξεων, καθώς ο υποχρεωτικός, δημόσιος και δωρεάν χαρακτήρας της εκπαίδευσης είναι συνταγματικά κατοχυρωμένος. Ωστόσο, παρά τον καθολικά δημόσιο χαρακτήρα της εκπαίδευσης, παρατηρείται το παράδοξο φαινόμενο τα ελληνικά νοικοκυριά να δαπανούν σημαντικά ποσά για την εκπαίδευση. Βασική αιτία είναι η σοβαρή και διαχρονική υποχρηματοδότηση της δημόσιας εκπαίδευσης, καθώς και αναποτελεσματική χρήση των λίγων πόρων που ήδη διατίθενται.

Στη σημερινή περίοδο της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης η ελλιπής εκπλήρωση των κοινωνικο-συμμετοχικών στόχων και η υποχρηματοδότηση της δημόσιας εκπαίδευσης σε συνδυασμό με την μη εφαρμογή ενός συστήματος αξιολόγησης επιτείνουν τους πιθανούς μελλοντικούς κλυδωνισμούς στη συνοχή της κοινωνίας μας. Η επικείμενη περαιτέρω αύξηση της ανεργίας, ως βασική συνέπεια της οικονομικής ύφεσης, έχει ήδη οδηγήσει πολλούς στο να εκφράσουν φόβους για τις κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις της ανεργίας, οι οποίες αναμένεται να προκαλέσουν κοινωνικές αναταραχές και άνοδο του πολιτικού εξτρεμισμού σε επικίνδυνα επίπεδα.

Στην κρίσιμη αυτή περίοδο είναι επιτακτική ανάγκη η εκπαίδευση να προσανατολιστεί στον ρόλο της, ως βασικού θεσμού κοινωνικοποίησης. Επιπλέον, προκειμένου να αποφευχθούν μελλοντικές κοινωνικές ανισότητες, θα πρέπει να διασφαλιστεί και να ενισχυθεί ο ρόλος του εκπαιδευτικού συστήματος ως ένας από τους κύριους μηχανισμούς ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής που διαθέτει το κράτος.

Σήμερα, και στο πλαίσιο του Εθνικού Διαλόγου για την Παιδεία, το Συμβούλιο Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΣΠΔΕ) εξετάζει μια σειρά προτάσεων-αλλαγών στην κατεύθυνση αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού συστήματος. Οι κυριότερες είναι:

- Ανασχεδιασμός των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με ενιαία φιλοσοφία και περιεχόμενο.
- Ελευθερία των εκπαιδευτικών να κινούνται, σε ποσοστό 10-20% του συνόλου του διδακτικού χρόνου, πέραν των δεσμεύσεων του αναλυτικού προγράμματος.
- Σχεδιασμός των σχολικών βιβλίων από την αρχή.
- Εισαγωγή του μοντέλου της "ομαδο-συνεργατικής" προ-

σέγγισης στα σχολεία. Αυτό σημαίνει ότι η διδασκαλία θα γίνεται μέσω της συγκρότησης ομάδων εργασίας από μαθητές, οι οποίοι και θα αναλαμβάνουν την έρευνα πάνω σε συγκεκριμένα θέματα.

- Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στα σχολεία, κάτι που βέβαια θα απαιτήσει και σημαντικές επενδύσεις με υψηλό κόστος.

➔ **Εκπαίδευση και αγορά εργασίας**

Η οικονομική κρίση έχει προκαλέσει αύξηση της ήδη υψηλής ανεργίας στη χώρα. Η ανεργία πλήττει σε μεγάλο ποσοστό τους νέους και τις γυναίκες. Η βελτίωση της διασύνδεσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με τις ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας μπορεί να συμβάλλει στην αντιμετώπιση αρκετών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι νέοι στην αγορά εργασίας. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα πρέπει να κάνει πολλά βήματα ακόμη, ώστε να καταφέρει να προσφέρει ποιότητα σπουδών αντίστοιχη με αυτή των Ευρωπαϊκών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αποδίδει ιδιαίτερη έμφαση στη θεωρητική εκπαίδευση με αποτέλεσμα οι πτυχιούχοι να διαθέτουν άρτια θεωρητική κατάρτιση αλλά σε πολλές περιπτώσεις ανεπαρκή προετοιμασία για την αγορά εργασίας. Το γεγονός αυτό δημιουργεί προβλήματα πολλές φορές στις επιχειρήσεις στην εξεύρεση κατάλληλων στελεχών εκπαιδευμένων σε ειδικότητες αιχμής και εξοπλισμένων με σύγχρονες γνώσεις και δεξιότητες.

Στο σημείο βέβαια αυτό θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Ο.Κ.Ε. δεν αποδέχεται την άποψη του ότι η τριτοβάθμια εκπαίδευση θα πρέπει να είναι αποκλειστικά προσανατολισμένη στις ανάγκες και απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Κάτι τέτοιο θα της στερούσε τον θεμελιώδη ρόλο της, αυτόν της ολοκληρωμένης και σφαιρικής προσέγγισης της γνώσης. Ο ρόλος αυτός δεν αποκλείει την επίτευξη ισορροπίας ανάμεσα στη θεωρητική γνώση και την πρακτική εφαρμογή, ώστε να βελτιωθεί η διασύνδεση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας.

Η συνέχιση της σημερινής αυτόνομης πορείας εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας θα έχει ως συνέπεια την αβέβαιη επαγγελματική αποκατάσταση των νέων πτυχιούχων. Βασική θέση της ΟΚΕ αποτελεί το ότι η τριτοβάθμια εκπαίδευση θα πρέπει από τη μια να παρέχει όλα τα θεωρητικά εφόδια που διασφαλίζουν την επιστημονική επάρκεια και κριτική οξύτητα των πτυχιούχων και από την άλλη να προσφέρει τα επαγγελματικά εργαλεία που απαιτούνται, ώστε οι πτυχιούχοι να μπορούν να ενταχθούν ομαλά στην αγορά εργασίας με μικρό χρονικό διάστημα προσαρμογής.

Η ισόρροπη διασύνδεση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας δεν θα πρέπει να γίνει σε βάρος της

ποιότητας και του βάθους της εκπαίδευσης, αλλά σε όφελος της επαγγελματικής σταδιοδρομίας των πτυχιούχων. Σε μια περίοδο έντονης όξυνσης της ανταγωνιστικότητας μεταξύ των πτυχιούχων στην αγορά εργασίας, τα ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν θα πρέπει να υστερούν έναντι των ευρωπαϊκών στην ποιότητα και το επίπεδο των παρεχόμενων σπουδών. Η αναβάθμιση των προσφερόμενων προγραμμάτων σπουδών θα συμβάλλει όχι μόνο στην ανύψωση του γενικού μορφωτικού επιπέδου, αλλά και στην ανταγωνιστικότητα της χώρας, καθώς η καλύτερη εκπαίδευση θα βελτιώσει την παραγωγικότητα των εργαζομένων και θα συνεισφέρει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Παράλληλα θα πρέπει να υπάρξει βελτίωση του υφιστάμενου καθεστώτος κατάρτισης. Είναι κοινά αποδεκτό ότι μέχρι σήμερα η επαγγελματική κατάρτιση δεν έχει καταφέρει να εκπληρώσει ικανοποιητικά το στόχο της, δηλαδή τη σύζευξη προσφοράς και ζήτησης επαγγελματιών, ειδικοτήτων και δεξιοτήτων. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι τόσο η πολιτεία όσο και οι επιχειρήσεις θα πρέπει να μοιραστούν το κόστος μετάβασης των νέων από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας με σωστή αξιοποίηση των προγραμμάτων απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας.

Η επαγγελματική κατάρτιση στην Ελλάδα έχει περισσότερη επιτυχία ως επιδοτούμενη εκπαίδευση ανέργων, σε αντικείμενα που πολλές φορές είναι άσχετα με τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευόμενων και τις ανάγκες των επιχειρήσεων, παρά ως εκπαίδευση εργαζομένων, σε εξειδικευμένα αντικείμενα που απαιτούνται σε ένα σύγχρονο εργασιακό περιβάλλον.

Το κύριο βάρος της επαγγελματικής κατάρτισης έχουν αναλάβει ο ΟΑΕΔ και τα δημόσια ή ιδιωτικά ΚΕΚ που λειτουργούν στην Ελλάδα και δυστυχώς σε πολλές περιπτώσεις καταρτίζουν τους ίδιους ανέργους. Είναι χρήσιμη η συνεργασία εκπαίδευσης και κατάρτισης, ώστε να υπάρξει καλύτερη προσαρμογή των εργαζομένων στις διάφορες μεταβολές της τεχνολογίας και του γενικότερου εργασιακού περιβάλλοντος. Ένα ευέλικτο και καλά προσαρμοζόμενο στα μηνύματα της κοινωνίας και της οικονομίας της γνώσης σύστημα κατάρτισης μπορεί να διασφαλίσει τη γρήγορη και αποτελεσματική επανεκπαίδευση.

Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων που έχει την ευθύνη της εκπαίδευσης στη χώρα και το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας που έχει την ευθύνη της επαγγελματικής κατάρτισης θα πρέπει να συνεργαστούν στην κατεύθυνση των προγραμμάτων σπουδών που παρέχουν έχοντας ως οδηγό τα ιδιαίτερα αναπτυξιακά και οικονομικά χαρακτηριστικά της χώρας αλλά και τις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΓΝΩΜΩΝ Ο.Κ.Ε. ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ

Η Ο.Κ.Ε., στην προσπάθεια συμβολής της για την αναβάθμιση της Παιδείας διατύπωσε τρεις Γνώμες, μία για κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια), όπου περιλαμβάνονται οι προτάσεις της για την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων από το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας και την επίλυση των υφιστάμενων προβλημάτων.

Α) "ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ & ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ"

Γνώμη Πρωτοβουλίας, αρ. 182, Ιούλιος 2007

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι η μέριμνα για δημόσια και δωρεάν εκπαίδευση όλων όσων διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα, στο πλαίσιο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, αποτελεί αδιαπραγμάτευτη αξία, που θα πρέπει να συνοδεύεται από συνεχή ποιοτική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος σε όλα τα επίπεδα.

Στη Γνώμη, οι προτάσεις της Ο.Κ.Ε. έχουν αρθρωθεί, κυρίως, γύρω από τους ακόλουθους άξονες:

1. Βελτίωση της ποιότητας του σχολικού συστήματος συνολικά, όπως: βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής, εξασφάλιση του αναγκαίου αριθμού εκπαιδευτικών, διαμόρφωση ενός αποτελεσματικού και ταυτόχρονα έγκυρου και αξιόπιστου πλαισίου για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου.

6

2. Βελτίωση της εκπαιδευτικής λειτουργίας του ολοήμερου σχολείου, όπως: επίτευξη των γνωστικών, παιδαγωγικών και κοινωνικών στόχων του ολοήμερου σχολείου, αναμόρφωση του ωρολόγιου προγράμματος, διαμόρφωση της δημιουργικής απασχόλησης και των πρόσθετων μαθημάτων.

3. Ανταπόκριση του σχολείου στις σύγχρονες ανάγκες των εργαζομένων, όπως: οικονομική και διοικητική αναβάθμιση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης αναφορικά με τα ζητήματα φροντίδας και αγωγής των παιδιών.

4. Ενίσχυση της συμβολής της τοπικής αυτοδιοίκησης και των αποκεντρωμένων θεσμικών οργάνων, όπως: αξιοποίηση όλων των κτηριακών εγκαταστάσεων και των υποδομών για την ανάπτυξη προγραμμάτων αγωγής και δημιουργικής απασχόλησης των παιδιών.

5. Αναβάθμιση της θέσης των εκπαιδευτικών και βελτίωση της επιμόρφωσης και της μετεκπαίδευσής τους, όπως: δράσεις για εισαγωγική, περιοδική και ενδοσχολική επιμόρφωση, δημιουργία συνολικής και ενιαίας στοχοθέτη-

σης για όλα τα προγράμματα επιμόρφωσης, ειδικά μέτρα για τη διασφάλιση της αξιοκρατικής επιλογής των στελεχών της εκπαίδευσης σε επιτελικές θέσεις με αντικειμενικά και διαφανή κριτήρια, μισθολογική αναβάθμιση.

6. Βελτίωση της συμβολής των υπηρεσιών της προσχολικής αγωγής, όπως: καθορισμός ελάχιστων ποιοτικών προδιαγραφών για τα προγράμματα και τις μεθόδους που αναπτύσσονται για ηλικίες μικρότερες των 5 ετών.

7. Αντιμετώπιση του αναλφαριθμητισμού, όπως: δημιουργία μηχανισμού λειτουργικής επανένταξης όσων παιδιών έχουν εγκαταλείψει το σχολείο, συστηματική προώθηση της ενισχυτικής διδασκαλίας για τους αδύνατους μαθητές, ανάπτυξη ευέλικτων προγραμμάτων εκπαίδευσης για τους μαθητές που αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο μη ολοκλήρωσης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, παροχή οικονομικών κινήτρων για ολοκλήρωση των σπουδών σε μαθητές που ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές ή / και προέρχονται από οικογένειες με ιδιαίτερα χαμηλό εισόδημα.

Β) "ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ"

Γνώμη Πρωτοβουλίας, αρ. 214, Ιανουάριος 2009

Η Ο.Κ.Ε., επισημαίνει ότι πρώτιστο μέλημα πρέπει να είναι η παροχή πολύπλευρης παιδείας που θα στοχεύει στην καλλιέργεια του μαθητή και θα του παρέχει τις γνώσεις που είναι αναγκαίες είτε για να μετάσχει, μετά την αποφοίτησή του, στο οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι της χώρας είτε για να εισαχθεί στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Για την αναβάθμιση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι προτάσεις, που καταγράφονται, μεταξύ άλλων, στη Γνώμη της Ο.Κ.Ε. αφορούν τα εξής ζητήματα:

1. Διάρθρωση και υποδομές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: εξέταση της δυνατότητας επέκτασης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, αναβάθμιση του Τεχνικού Λυκείου, αναβάθμιση σε κάθε σχολείο της ακαδημαϊκής λειτουργίας του συλλόγου των καθηγητών, κτηριακές βελτιώσεις.

2. Περιεχόμενο σπουδών: περιορισμός της ύλης σε ρεαλιστικά πλαίσια, ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας του μαθητή και περιθώρια στον καθηγητή να εξειδικεύει/συμπληρώνει την ύλη, αλλαγές στα διδακτικά βιβλία.

3. Εργαζόμενοι στα σχολεία: παροχή ολοκληρωμένης εκπαίδευσης στα Α.Ε.Ι., αναβάθμιση της επιμόρφωσης και προσαρμογή των αποδοχών στη σημασία του λειτουργήματος του εκπαιδευτικού, αξιολόγηση με προκαθορισμένα κρι-

τήρια, κάλυψη των ελλείψεων που υπάρχουν σε μη διδακτικό επιστημονικό προσωπικό και σε γραμματειακό προσωπικό.

4. Μαθητές: εκσυγχρονισμός των μεθόδων αξιολόγησης των μαθητών και αναβάθμιση της ενισχυτικής διδασκαλίας, βελτίωση της πρόσβασης των μαθητών με ειδικές ανάγκες στα σχολεία, αντιμετώπιση των αναγκών των δυσλεκτικών μαθητών.

5. Διαπολιτισμική εκπαίδευση: διαπολιτισμική εκπαίδευση σε όλα τα σχολεία, περαιτέρω βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στα μειονοτικά σχολεία.

6. Σχέσεις γονέων με το σχολείο: ουσιαστικοποίηση του ρόλου των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία, τόσο ατομικά (ο κάθε γονέας σε σχέση με το παιδί του) όσο και συλλογικά (ο σύλλογος γονέων του κάθε σχολείου).

7. Εξωπρογραμματικές δραστηριότητες: δημιουργία ομίλων για τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα των μαθητών και διευκόλυνση της λειτουργίας των μαθητικών κοινοτήτων.

8. Εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: στόχος είναι να διαμορφωθεί ένα σύστημα εισαγωγής μετά από διαβούλευση και ανάλυση της εμπειρίας άλλων χωρών για τη διαμόρφωση μιας λύσης, η οποία θα αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τα σημαντικά προβλήματα που δημιουργεί το σημερινό σύστημα.

Γ) "ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ"

Γνώμη Πρωτοβουλίας, αρ. 212, Ιανουάριος 2009

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι μία μεταρρύθμιση στο χώρο της Ανώτατης Εκπαίδευσης θα πρέπει να αναδεικνύει τα εξής μείζονα ζητήματα: την ουσιαστική ενίσχυση της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ, την καλύτερη διακυβέρνηση των ΑΕΙ, την ουσιαστική αξιολόγηση διδασκόντων, διδασκόμενων, εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου, την ανάδειξη της έρευνας, την ενθάρρυνση της κινητικότητας, τη σύνδεση με την παραγωγή, την υγιή επιχειρηματικότητα και τις τοπικές κοινωνίες, την οικονομική ενίσχυση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και έρευνας.

Οι ειδικότερες προτάσεις της Ο.Κ.Ε., μεταξύ άλλων, επικεντρώνονται:

1. Στην αυτοδιοίκηση των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, όπως: πρόβλεψη ειδικών κινήτρων για την επιβράβευση των ιδρυμάτων που αναπτύσσουν πρωτοβουλίες και πρωτοπορούν, περισσότερη ευελιξία και διαφάνεια στην οικονομική κατάσταση των ΑΕΙ και ΤΕΙ, μεγαλύτερη ακαδημαϊκή αυτονομία ως προς τις προσλήψεις και τις προαγωγές μελών ΔΕΠ με παράλληλη ενίσχυση της διασφάλι-

σης ποιότητας, παροχή της δυνατότητας μεταβολής των προγραμμάτων σπουδών με απόφαση του ΑΕΙ/ΤΕΙ.

2. Το πανεπιστημιακό άσυλο, όπως: συστηματική εφαρμογή του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου, αναβάθμιση των εσωτερικών μηχανισμών (αυτο)προστασίας και φύλαξης των πανεπιστημιακών χώρων, από ειδικά διοικητικά όργανα υπαγόμενα αποκλειστικά στις εκλεγμένες πρυτανικές αρχές.

3. Την ποιότητα - αξιολόγηση, όπως: ένταξη στο σύστημα αξιολόγησης και διασφάλισης ποιότητας όχι μόνον της έρευνας αλλά και της διδασκαλίας, εκσυγχρονισμός των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και αντιστοίχισή τους με τα σύγχρονα δεδομένα, καθώς και του τρόπου μελέτης.

4. Την έρευνα, όπως: μεταβολές στο πρότυπο διακυβέρνησης των ελληνικών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης με στόχο την εξάλειψη της γραφειοκρατίας, δημιουργία μιας συνεκτικής ερευνητικής πολιτικής.

5. Τη δια βίου εκπαίδευση, όπως: έμφαση στην ποιότητα, διεξαγωγή διαλόγου σε σχέση με βασικά ζητήματα που αφορούν στη διά βίου εκπαίδευση στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης.

6. Τα μεταπτυχιακά προγράμματα, όπως: ενίσχυση της αυτοτέλειας και του βαθμού ευελιξίας των πανεπιστημίων, προώθηση και διαφύλαξη της ποιότητάς τους, ενίσχυση της διαφάνειας της διαχείρισής τους, χρηματοδότησή τους από τον προϋπολογισμό του Ιδρύματος με αύξηση της ευελιξίας μεταφοράς πόρων μεταξύ κωδικών και με παράλληλη αξιοποίηση δωρεών - χορηγιών, ενίσχυση των μεταπτυχιακών σπουδών σε τομείς, που η χώρα διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα.

7. Τον αναδιανεμητικό ρόλο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπως: ενίσχυση προγραμμάτων στήριξης (υποτροφίες) φοιτητών που προέρχονται από φτωχότερα κοινωνικά στρώματα, δράσεις στήριξης σχολείων σε γεωγραφικές περιοχές που υστερούν κοινωνικά και πολιτισμικά, συμπεριλαμβανομένης και της μέριμνας για τη συμμετοχή των αλλοδαπών.

ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΣΗΜΕΙΩΘΕΙ

ΑΕΠ - Επενδύσεις - Ισοζύγιο πληρωμών

Σημαντική επιβράδυνση καταγράφεται στον ρυθμό ανάπτυξης το πρώτο τρίμηνο του 2009. Ειδικότερα, το ΑΕΠ κατά το πρώτο τρίμηνο του 2009 παρουσίασε αύξηση κατά 0,3% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2008, ενώ η αντίστοιχη αύξηση το 2008 ήταν 3,2%. Επιπρόσθετα, σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο (4ο τρίμηνο 2008) καταγράφεται μείωση στο ΑΕΠ κατά 1,2%.

(ΕΣΥΕ Τριμηνιαίοι εθνικοί λογαριασμοί Α τρίμηνο 2009 - 15/5/2009)

Απασχόληση - Ανεργία

Μείωση της απασχόλησης και αύξηση της ανεργίας καταγράφεται το δεύτερο μήνα του 2009. Ειδικότερα, το ποσοστό ανεργίας τον Φεβρουάριο του 2009 διαμορφώθηκε στο 9,1% έναντι 8% τον αντίστοιχο μήνα του 2008. Η ανεργία είναι ιδιαίτερα υψηλή στους νέους αφού ένας στους τέσσερις νέους ηλικίας έως 24 ετών δεν έχει δουλειά. Σε επίπεδο περιφέρειας τα μεγαλύτερα προβλήματα καταγράφονται στο Νότιο Αιγαίο και στην Δυτική Ελλάδα με ποσοστά ανεργίας 17,3% και 12,3% αντίστοιχα.

Αναφορικά με τους απασχολούμενους, ο αριθμός τους μειώθηκε το Φεβρουάριο του 2009 σε σχέση με το Φεβρουάριο του 2008 κατά 1,1%.

(Στοιχεία ΕΣΥΕ 14/5/2009)

Δημόσιο Έλλειμμα - Δημόσιο Χρέος

Σύμφωνα με τις Εαρινές Προβλέψεις της ΕΕ (4/5/2009), το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται στα 12,2 δις ή στο 5,0% του ΑΕΠ το 2008 και προβλέπεται να αυξηθεί στο 5,7% το 2010. Επιπλέον, στα στοιχεία εκτέλεσης του Κρατικού Προϋπολογισμού του πρώτου τριμήνου του 2009 καταγράφεται έλλειμμα 6,9 δις €, ποσό το οποίο ξεπερνά το 50% του συνολικού ελλείμματος που προβλέπεται για το

2009 στο επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Αντίστοιχα, το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται για το 2008 στο 97,6% του ΑΕΠ, ενώ τα επόμενα έτη προβλέπεται να ξεπεράσει πάλι το 100% του ΑΕΠ. Σε απόλυτα μεγέθη αυτό μεταφράζεται σε χρέος περίπου 237 δις το 2008 από 141 δις που ήταν το 2000.

(Στοιχεία Eurostat 4/5/2009)

Ενσωμάτωση κοινοτικών οδηγιών

Ανατροπή της προόδου της τελευταίας περιόδου τόσο στην ενσωμάτωση όσο και στις παραβάσεις σημειώνεται για την Ελλάδα. Το ποσοστό ελλείμματος ενσωμάτωσης αυξήθηκε το Φεβρουάριο σε 1,7% (από 1,4% τον Ιούλιο του 2008). Υπολείπεται του στόχου του 1% τον οποίο έχουν ήδη επιτύχει 17 κράτη - μέλη μεταξύ των οποίων και η Βουλγαρία. Συνολικά η Ελλάδα δεν έχει ενσωματώσει 28 Οδηγίες. Η Ελλάδα αύξησε επίσης τις υποθέσεις παραβάσεων σε 91 (από 88 τον Ιούλιο του 2008) και είναι πάνω από τον κοινοτικό μέσο όρο (49 παραβάσεις).

(Στοιχεία EE-Internal market Scoreboard 19/2/2009)

Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου

Σύμφωνα με τα τελευταία επίσημα στοιχεία του ΟΗΕ και της ΕΕ, τα οποία αφορούν το 2006, η Ελλάδα βρίσκεται μέσα στο στόχο που έχει τεθεί από το Πρωτόκολλο του Κιότο για την περίοδο 2008 - 2012. Ειδικότερα οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου αυξήθηκαν κατά 24,6% σε σχέση με το έτος βάσης, έναντι στόχου 25%. Σημειώνεται ότι έχει υποβληθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2ο Εθνικό Σχέδιο Κατανομής δικαιωμάτων εκπομπών και έχουν εκπονηθεί επιχειρησιακά σχέδια αντιμετώπισης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης για μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Ηράκλειο, Πάτρα κ.α.).

Το Παρατηρητήριο Πολιτικών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.). Αποτελεί έκφραση της βούλησης όλων των κοινωνικών δυνάμεων που εκπροσωπούνται στην Ο.Κ.Ε. για αποφασιστική παρέμβαση σε σχέση με τις μεταρρυθμιστικές πολιτικές με επίκεντρο τις δράσεις που εξυπηρετούν τους στόχους της Στρατηγικής της Λισαβόνας. Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε το site του Παρατηρητηρίου: www.okeobservatory.gr

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ:

Δρ. Αφροδίτη Μακρυγιάννη, Επιστημονική Συνεργάτης Ο.Κ.Ε.

Παρατηρητήριο Πολιτικών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Αμβρ. Φραντζή 9, 117 43, Αθήνα

Τηλ.: 210 9249510-12, Fax: 210 9249515

www.oke-esc.eu, e-mail: scad3@oke-esc.eu, ipr@oke-esc.eu